

7.TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

- Türkiye, Kuzey yarım kürede ekvator ile Kuzey kutbu arasında, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının ortasında yer almaktadır. **814.578 km²** lik yüzölçümünün 23.764 km² si (%3) Avrupa'da, kalan büyük kısmı ise Asya'dadır.
-
- 36-42 kuzey paralelleri ile 26-45 doğu meridyenleri arasında yer alan Türkiye'nin; batı-doğu yönündeki uzunluğu yaklaşık 1.600 km, kuzey-güney yönündeki genişliği ise 650 km'dir.

- **Türkiye;** Bulgaristan, Yunanistan, Gürcistan, Ermenistan, Nahcivan, İran, Irak ve Suriye ile sınır komşusu olup; kara sınırları uzunluğu 2.753 km'dir. En uzun kara sınırı 877 km ile Suriye sınırırır.
- **Türkiye** üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkedir. Denizlerle olan kıyı uzunluğu **8.333 km**. (Anadolu kıyısı 6480 km, Trakya kıyısı 786 km, Adaların kıyısı 1067 km) dir.
- Türkiye'nin toplam sınır uzunluğu **11.086 km**'yi bulmaktadır.

- Asya -Avrupa kıtaları arasında ulaşım ve ticaret gibi birçok alanda köprü görevi görmesi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarının sağladığı üstünlük ile önemli bir ulaşım merkezi olması, Türkiye için önemli bir jeopolitik özelliktir.
- Jeopolitik açıdan önemli bir konumda bulunan Türkiye, Anadolu'nun elverişli iklim koşulları nedeniyle tarihi çağlardan itibaren büyük ölçüde yerleşmelere sahne olmuş, bunun neticesinde de çeşitli uygarlıkların kurulduğu ve geliştiği bir alan haline gelmiştir.
- Bu bakımdan Türkiye Doğu ile Batı medeniyetlerine köprü olmuştur.

- Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin sıcak denizlere ulaşabilmesi için İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçmesi gerekir. Özellikle SSCB'nin dağılmasından sonra kurulan yeni cumhuriyetler, deniz ticaretine büyük önem vermektedirler.
- Türkiye, petrol bakımından yeterli kaynaklara sahip olmamakla birlikte, zengin petrol ve doğalgaz yataklarına sahip doğu ve Ortadoğu ülkelerine yakın olması jeopolitik bakımdan önemli bir avantajdır. (Bakü-Tiflis-Ceyhan, Kerkük-Yumurtalık petrol boru hatları, Mavi Akım ve Nabucco...)

- **Türkiye**, ılıman iklim kuşağında yer almakta ve aynı dönemde 4 mevsim birden yaşanabilmektedir. Bu koşullar, turizm bakımından da önemli olup, yılda yaklaşık **30 milyonu aşan yabancı turist** ve **22-23 milyar Dolar turizm gelirine** ulaşılmıştır.

- Türkiye, Batı ve Doğu uygarlıklarının bir sentezidir. Batı demokrasisi, gelişerek Türkiye'ye de ulaşmıştır. Türkiye'den Doğuya gidildikçe demokrasi yönetimi kaybolmaktadır. Türkiye, demokrasi bakımından da bir geçiş köprüsüdür.
- Gelişmiş Avrupa ülkelerinin yeraltı kaynakları tükenmek üzeredir.
- Kafkaslarda ve Ortadoğu'da yeterince bulunan, doğal kaynakların (doğal gaz, petrol vb...) buralara ulaştırılmasında en önemli yollardan biri, yine Türkiye'den geçmektedir.

- Türkiye'nin genç bir nüfusu vardır. Bu durum, iyi değerlendirildiği takdirde, Avrupa ülkelerinde nüfusun büyük kısmının yaşlı olması nedeniyle önem taşımaktadır.
- Konumu; Türkiye'nin stratejik bakımda ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.
- Türkiye, 24 Ekim 1945'de Birleşmiş Milletlere, 1951'de de NATO'ya katılmış ve uluslararası organizasyonlarda görev almaya başlamıştır.

- Türkiye, sahip olduğu değerler ve çevresinde bulunan ülkelerin siyasi-sosyal yapıları ve bunların küresel yansımaları dikkate alındığında önemli sorunların yaşandığı bir bölgede yer almaktadır.
- Türkiye jeopolitiğinin en önemli unsurlarından biri olarak milyonlarca km²'ye yayılan Türk nüfusu gösterilmektedir.

- Türkiye Jeopolitiğinin önemli unsuru bir diğeri dindir. Çevresinde bulunan diğr Müslüman ülkelerin etnik açıdan farklı olmaları ya da, diğr dinlere mensup ülkelerin sınır komşusu olması farklı dinlerin temas alanı olması bakımından önemlidir.
- Türkiye'nin, AB üyesi Bulgaristan ve Yunanistan dışındaki komşularıyla yönetim biçim ve anlayışları bakımından farklılıklar bulunmakta bu da, ana hatlarıyla iki medeniyeti birbirinden ayıran konumda bulunduğunu göstermektedir.

- **Gürcistan**, 5.5 milyon nüfuslu küçük bir ülke olarak kendi içinde bazı sorunlar yaşamakla birlikte Türkiye açısından en sorunsuz komşularından biridir.
- **Ermenistan**; 3.5 milyon civarında nüfusu olmakla birlikte oldukça homojen bir yapısı vardır. Sınır komşularının çoğuyla sorunlar yaşamaktadır.
- En önemli sorunu ise Karabağ oluşturmaktadır. Karabağ'la birlikte Azerbaycan topraklarının % 20'sini işgal eden Ermenistan özellikle dış destek ve diasporasının etkisiyle bu alandaki uzlaşmaz tutumunu sürdürmektedir.

- Tarih boyunca Romalılar, Persler ve Bizanslılar tarafından Anadolu'nun bir yerinden diğerine sürülen, savaflara itilen ve ezilen Ermeniler, Türklerin Anadolu'ya girişinden sonra en iyi dönemlerinden birini yaşamışlardır.
- Osmanlı devletinin sağladığı olanaklardan gayr-i Müslimler içinde en çok faydalananlar Ermenilerdir.
- Ticarete, zanaatta, çiftçilikte ve idari işlerde yükselme fırsatını elde etmişler ve devlete bağlı, milletle kaynaşmış ve anlaşmış olduklarından dolayı "**millet-i sadıka**" olarak kabul edilmişlerdir.

- Türkçe konuşan, ayinlerini bile Türkçe yapan bu topluluktan devlet kademelerinde önemli görevlere yükselenler, bakanlık, müsteşarlık yapanlar olmuştur.
- Ancak Osmanlı devletinin zayıflamaya başladığı dönemde Avrupa'nın müdahalesiyle, Türk-Ermeni ilişkilerinde bozulma başlamıştır. Batılıların etkisiyle Ermeniler; dini, kültürel, ticari, sosyal ve siyasi açılardan Türk toplumundan uzaklaştırılmaya çalışılmıştır.
- Sonuçta, çoğu kez Türklerin zararlı çıktığı trajik olaylar başlamış, Doğu Anadolu'da başlatılan ve İstanbul'a kadar yayılan isyan hareketlerinde binlerce Türk ve Ermeni hayatını kaybetmiştir.

- **İran**; komşularımız içinde en fazla nüfusa sahip olan (yaklaşık 75 Milyon) ülkedir. Din esaslı bir cumhuriyetle yönetilen İran'da oligarşik bir yapı da söz konusudur.

- İran, Yönetmel süreçler ve rejimi bakımından genelde istikrarsız bir gidiş sergilemekte, batılı ülkeler ve Birleşmiş milletlerle yaşadığı, ya da terör örgütlerinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Türkiye-İran ilişkileri de zaman zaman bozulmaktadır.

Ancak, İran sınırınının, en eski sınırimız olduğu dikkate alındığında uzunca bir süredir en azından bu konuda bir istikrardan bahsedilebilmektedir.

IRAK

- Türkiye'nin, güneydoğusunda bulunan Irak yaklaşık 28 milyon nüfusa sahiptir. Irak, dünyanın en eski medeniyetlerine ev sahipliği yapan Aşağı Mezopotamya bölgesinde kurulmuş bir devlettir.
- Irak, Orta Doğu'da, stratejik konumuyla, sahip olduğu petrol rezervleri ile önemli bir ülke olup, Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın en büyük ikinci petrol rezervlerine sahiptir.
- Irak, uzun yıllar Birleşik Krallığın hakimiyeti altında idare edilmiştir. Birleşik Krallığın 1971'de Orta Doğu'dan tamamen çekilmesi ile, bölge üzerinde ABD başlıca güç olmaya başlamıştır.

- **İran-Irak Savaşı**, 1980-1988 yılları

arasında yapılmıştır. Bir milyon kişinin ölümüne, 150 milyar

Amerikan Doları maddi hasara, her iki ülkede de ağır yıkımlara yol açmıştır. Irak'ın zaferleri ile

başlayan savaş, İran'ın direnmesiyle yıpratma savaşına dönüşmüş ve galibi olmadan sonuçlanmıştır.

- Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgali ile başlayan ABD-Irak savaşı ülkeyi büyük bir kaos ortamına sürüklemiştir. Sahipsiz alanlar ve buralarda terörist faaliyetler ortaya çıkmış, Saddam Hüseyin'in idam edilmesi ve ABD'nin yönetimi ele geçirmesi ile başlayan süreçte Irak'ın ülke bütünlüğü tehlikeye girmiştir.

• SURİYE

- 19 milyon nüfuslu Suriye'nin, yüzölçümü 185.180 km² dir. kuzey ve kuzeybatıdan Türkiye, doğudan Irak, güneyden Ürdün, batıdan İsrail, Lübnan ve Akdeniz ile çevrilidir.

- 1517 yılından itibaren Osmanlı idaresinde kalan Suriye; 1920'den 1946'ya kadar da Fransa'nın yönetiminde kalmış, özerk statüdeki Hatay devleti 1939'da Türkiye'ye katılmış, 1946'daki bağımsızlık ilânından sonra, 1958 de, Mısır ile **Birleşik Arap Cumhuriyeti**'ni kurmuştur.
- Bu birliktelik, 3 yıl sürmüştür ve iki ülke 1961 yılında ayrılmıştır.

- Suriye, Altı Gün Savaşı'nda **Golan Tepelerini** kaybetmiş, İsrail, 1981 de burayı tek taraflı olarak işgal etmiştir.
- 1970'de itibaren **Baas partisi** ve **H.Esat'**ın kontrolüne giren ülke SSCB başta olmak üzere güçlü ülkelerle diplomatik ilişkilerini geliştirmiştir.
- GAP ve terörist faaliyetlere göz yumması nedeniyle bir dönem Türkiye ile ciddi bir krizin eşiğinden dönen Suriye ile günümüzde ilişkiler normalleşme yoluna girmiş, ancak bu kez de Suriye'nin kendi içinde yaşadığı sorunlar nedeniyle istikrarsızlık artmıştır.

8.DEĐIŐEN DÜNYA VE TÜRKİYE

- II. Dünya savaşından sonra yaşanan gelişmeler, siyasi coğrafya açısından önemli oluşumları ve gelişmeleri yansıtılmaktadır.
- Özellikle 1950'lerdeki durumla 2000'li yıllar karşılaştırıldığında belirgin bir farklılık bulunmaktadır.
- Önce, SSCB ve ABD'nin kendilerini destekleyen ülkelerle birlikte oluşturduğu, iki kutuplu bir dünya ve bu süreçte bağımsızlıklarını yeni kazanan III. Dünya ülkeleri genel durumu yansıtılmaktadır.

- II. Dünya Savaşı'nın ekonomik ve siyasi sonuçları dünya genelinde büyük olumsuzluklar meydana getirmiştir.
- Böyle bir savaşın tekrarlanmaması için arayış içinde bulunan ülkeler, **BM** ve **AB** gibi uluslar arası etkinliği yüksek örgütler oluşturmaya başlamışlardır.

1950-2000 döneminde dünyadaki önemli olaylar;

- ❖ 1970'lere kadarki gelişimi dikkate alınarak, nerdeyse sınırsız biçimde büyümeye devam edeceği düşünülen Varşova Paktı'nın etkisi, 90'ların başındaki gelişmelerle son bulmuştur...
- ❖ II. Dünya savaşı sonrasında sömürge olan ülkeler farklı biçimlerde de olsa, bağımsızlıklarını kazanmışlardır...

- Bağımsızlıklarını kazanan ülkelerden bazıları, bu dönemde açlık ya da iç savaşların pençesine düşmüştür...
- SSCB'den bağımsızlığını kazanan 15 yeni devlet ile Yugoslavya'nın parçalanması sonucunda Avrupa haritası değişmiştir.

- ❖ Ortadoğu'daki petrolün kontrol altına alınmasını hedefleyen Körfez savaşları ve uluslararası terörizm faaliyetleri...
- ❖ Eskiden Varşova paktının üyesi olan bir grup ülke (Letonya, Slovakya, Slovenya, Romanya, Çek Cum.) NATO üyesi olmuş, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Estonya gibi Doğu bloğu ülkeleri AB üyesi olmuştur...
- ❖ Küreselleşme ile uluslararası sermaye hareketliliği artmış, komünist yönetimli Çin, en büyük Kapitalizm alanı olmuştur.
- ❖ 21.YY'ın başlarında, yönetim biçimleri büyük oranda değişmiş, monarşi, otokrasi ve sömürge devletleri yok denecek kadar azalmıştır...

1950'lerden sonra Türkiye'deki önemli olaylar;

- ❖ 1950 Demokrat parti iktidarı ile kalkınma stratejileri değişmiş, örneğin demiryolu yerine karayolları ön plana çıkartılmış, hızlı şehirleşme ile kır-kent nüfusu oranları zaman içinde yer değiştirmiştir.
- ❖ 1960 ihtilalinden sonraki dönemde yapılan darbeler ve muhtıralarla demokrasi kesintiye uğramış, 1980 öncesi sağ-sol çatışmaları ile önemli kayıplar yaşanmıştır.

- ❖ 1983 seçimleri ile iktidara gelen **Turgut Özal** liderliğindeki ANAP, seçmen profilinin önemli ölçüde değişmesini sağlamıştır.
- ❖ Bu dönemde özelleşme ve yabancı sermaye girişinin artması, teknolojik gelişmeler, refah düzeyi ve insan hakları alanındaki iyileşmeler ile Anayasada yapılan bazı değişiklikler olumlu kabul edilen başlıca gelişmelerdir...

- ❖ Özal döneminden sonra koalisyon hükümetleri dönemine girilmiş, 2001 ekonomik krizi yaşanmış, AB'ye adaylık başvurusu kabul edilmiştir.
- ❖ 2002 seçimlerinde ise, yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle önceki hükümeti oluşturan partiler meclis dışında kalmış, AKP iktidara gelmiş ve bu dönemde de AB müzakereleri başlatılmıştır...
- ❖ TBMM'de Cumhurbaşkanı seçimiyle ilgili yaşanan sorunlardan sonra, 2007'de yapılan referandum ile Cumhurbaşkanınının halk oylaması ile seçilmesi kabul edilmiştir...